

Flames a la fosca

Mitilene, 31

Esperança Castell Rodríguez

Flames a la fosca

Pròleg d'Ignasi Riera

Meteorα

Col·lecció: Mitilene, 31

FLAMES A LA FOSCA

© Esperança Castell Rodríguez, 2013

Reservats tots els drets d'edició per

© Editorial Meteora, SL

Barcelona

www.editorialmeteora.cat

contacte@editorialmeteora.com

Primera edició: novembre de 2013

ISBN: 978-84-92874-87-3

Dip. Leg.: B.25392-2013

Pròleg © Ignasi Riera

Disseny gràfic: Meteora, serveis editorials

Impressió: Printcolor, Santa Perpètua de Mogoda

SENSE L'AUTORITZACIÓ ESCRITA DE L'EDITOR, QUEDA RIGOROSAMENT PROHIBIDA,
SOTA LES SANCIONS ESTABLERTES PER LA LLEI, LA REPRODUCCIÓ TOTAL O PARCIAL D'AQUESTA OBRA
A TRAVÉS DE QUALSEVOL PROCEDIMENT MECÀNIC O ELECTRÒNIC,
INCLOENT-HI LA REPROGRAFIA, LA DIFUSIÓ PER XARNES TELEMÀTIQUES
I LA DISTRIBUCIÓ D'EXEMPLARS D'AQUESTA EDICIÓ
MITJANÇANT LLOGUER O PRÉSTEC PÚBLICS.

Flames a la fosca. Pròleg
Ignasi Riera

Amb un pròleg savi, sense fums, de Francesc Parcerisas, Esperança Castell Rodríguez (de la lleva del 1951 de Sant Adrià del Besós) va publicar *Negre i Fil*, llibre madur, solvent, que caminarà sense crosses en el jardí de la poesia catalana.

L'autora, a més de poeta, és metgessa i psicoanalista. Podria fer seu el lema: «No m'avinc a la desmemòria». I goso afegir-ne un altre: «Crec en tot allò que la paraula tragina, aclareix, sacseja i denuncia». Imatge de marca de qui ha escrit que 'cap sofriment, quan es venç, no és inútil, perquè la lluna l'inscriu en la pell i en la memòria invisible de l'aigua'.

Ja descobriem, a *Negre i Fil*, que la seva és una poesia que conjura tots els sentits, que sap que la paraula és com l'argila i que 'el poema és el punt de partença per qui l'escriu, per qui el llegeix'.

Una Esperança preocupada per la incomunicació, tothora atenta als enigmes dels somnis, a la tossuda reiteració de les paraules que basteixen el relat de la nostra vida. Una poeta enamorada del seu país, de les pells dels anys viscuts i de la nostra petita pàtria:

*Com és que em sorprèn tant
la bellesa encesa de la nostra pàtria,
la llengua que parlaven els avis,
la de la nostra mare?*

Amb *Flames a la fosca* —el títol ja és un homenatge a Bartomeu Rossetlló-Pòrcel: «Tota la meua vida es lliga a tu, / com en la nit les flames a la fosca»—, l'obra poètica d'Esperança Castell es consolida, creix, esmola les eines de la memòria i tasta els sabors inèdits de cada paraula. Ho diu amb gratitud envers els que l'han precedit:

*La teua veu va llaurar en mi
la terra on els records
d'herba i de blat madur arrelen.*

No és gens atemporal, aquesta poesia. Hi ha sovint, en aquest nou llibre, tocs d'atenció sobre allò que grinyola, que no rutlla, certificats precisos d'angúnies que ens tenallen, sí, però, sobretot, proposades per reciclar, com volia Antonio Machado, 'las amarguras viejas' per reciclar-les i convertir-les en 'blanca cera y dulce miel'. L'autora entén l'expressió dura d'Espriu: «parlo d'esperança... desesperançat». I s'afegeix als dubtes que Noè comunicava a

Jahvè, convençut que el nostre país era una veritable ‘Terra de naufragis’: Caldrà refer els conreus / i escarrassar-nos. / Som quatre gats malavinguts / i me n’estic veient una muntanya... És el dring que m’ha suggerit el poema ‘Poder dir...’ de l’autora de *Flames a la fosca*:

*Tot carregant per darrera vegada
el forn, sense guants
i amb la pell de les mans molt llisa,
el vell terrisser va dir:
«Ja no tinc esma per fer-ho».*

*Arribarà un dia que, com ell,
hauré de dir:
«Ja no tinc esma per fer-ho».
M’agradaria llavors poder dir
que encara estimo,
i confio en les paraules,
i que he estat feliç.*

Poesia de la vida, i a favor de la vida, que no combrega amb rodes de molí ofertes per qui ens vol entabanar. Poesia còsmica —i no banalitzo l’adjectiu—, de comunió i interdependència amb els altres éssers del nostre entorn, vivents o no:

*Sóc lliri salvatge, xiprer, herba,
aire i brasa, oculta entre les cendres.*

O encara:

Jo vull ser vosaltres, nena, gos i aigua.

Perquè la poeta té memòria —és una professional de la memòria ben païda!— i recorda que sovint el camí ha estat dur, farcit de parany i malentesos. N’hem sortit, però:

*Sense adonar-nos-en, hem bastit un món
de fruits madurs, d’ombres trenades,
de soledats que ens fan companyia.*

I si és veritat, com diu l’autora, ‘que la intuïció dóna ulls al concepte’, i que en el nostre arxiu de memòries diverses —endreçades algunes, descatalogades la majoria— hi entren tendreses efímeres, records violents, xiscles de por, sorolls d’odi, silencis espessos, instants que ens han ferit, besos falsos... la paraula del poema ens serveix de recordatori, de fita, de taller per fer net de negrors no volgudes, que han florit i ens han florit per dins. Quan ens ho explica al final de ‘Màquies’, m’he sentit enrampat per dins:

*Cada nit serena,
la seva llum es reflecteix
en els talls esmolats dels ganivets.*

Els que escriuen poesia —els més útils i els més anacrònics dels nostres herois d’ara i d’avui— saben que la deu primera de l’aprenentatge de l’ofici del poeta ha estat l’oïda i els ulls i les pells parades a la vida, a la seva bonior, als seus misteris que, de tan quotidians, ni

assoleixen el títol de misteris. En aquest llibre, hi ha una apel·lació permanent de gratitud a la vida i als seus missatges.

Els que escriuen poesia, però, artesans com són d'un ofici que requereix un aprenentatge permanent, saben que han de xuclar això que en diuen 'inspiració' (que mai no he sabut què és perquè ni Hisenda la persegueix) i la troben en la lectura dels poetes que els han precedit. Els reconeguts i els no reconeguts com a veritables mestres. L'autora n'esmenta i en reconeix uns quants: Jacint Verdaguer, Maria del Mar Bonet, Rilke, Rosselló-Pòrcel i d'altres. Em vull fixar, tot amb tot, per enllestir aquest comentari en el lleidatà Màrius Torres, que va morir malalt de tuberculosi al Vallès, el 1942, i que també era metge. Doncs bé: he trobat Màrius Torres, que va ser sempre un gran melòman, invocat per la nostra metgessa-poeta en un cap de capítol del seu llibre. Ens n'ofereix un fragment del poema 'Sonata da chiesa', de Corelli. El poema és de 1934. L'autora en transcriu els dos últims versos, però goso afegir-ne, com a cloenda, dos més. Proposo, a tall de juguesca, la pregunta del 'per què':

*... severa i dolça música, segueixes
per les ànimes nostres un passadís obscur,
i amb el teu dit de foc hi descobreixes
l'espectre del passat, el rostre del futur.*

IGNASI RIERA, JULIOL DE 2013

Als lectors, per l'oportunitat de trobar-nos en els poemes

Tota la meva vida es lliga a tu,
com en la nit les FLAMES A LA FOSCA.

BARTOMEU ROSSELLÓ-PÒRCEL

A Mallorca durant la guerra civil

Tu, ocell, i tu, infant, sou tots dos jo mateix...

AGUSTÍ BARTRA

Passeig

Distreta, passejo amb el gos
pels camins ombrívols de la serra.
De cop, el so remot de l'aigua
és la música que li assenyala el nord.
Em deixa i es llança cap avall,
corre, tempteja la fondària
i neda i neda,
feliç sense saber que ho és
ni conèixer cap a on va.
Quin secret lluminós
s'amaga dins l'aigua
que ell sap desxifrar tan bé?
S'apropa una nena petita
que, en veure'l, es deixa anar de la mà
de l'home que l'acompanya.
S'acosta al rierol
i amb veu clara diu: «Pare, jo vull ser gos.»
I m'adono del goig íntim
que l'instant m'ofereix.
Vull ser vosaltres, nena, gos i aigua!

Menjador

Diumenge, nata ensucrada per esmorzar
comprada a la lleteria del barri,
l'aire lúcid i serè del menjador fosc...
A la taula quadrada, els verds humils,
pèsols i paraules que les mans dels pares
desgranen, rialles que volen fins al sostre.
El mirall, al mig del bufet de dues peces,
reflecteix el goig de la parella jove.
La mà petita de l'infant s'obre
per deixar caure les faves al plat blanc.
En el vellut interior de les beines esquinqades,
les empremtes dels llegums arrencats
són preludi d'absències futures.
Aquests records són arrels de llum,
sensacions agradables, un recer
per pair desconcerts, desemparances,
sofriments inefables de l'ànima,
silencis punyents d'un bosc cremat.

Roser de Maig

Els llavis d'una trèmula rosa vermella
es desclouen lentament al sol,
en solitud, un matí de diumenge.
Més enllà, ressonen els flabiols
i els timbals daurats de l'última festa.

Hora baixa

Asseguda al pati,
cerco la llum del capvespre.

Frescor de l'herba humida.

A la plaça vermella
remor de veus
i dringar de coberts
a les terrasses.

Ocells d'ales de foc
volen a mitja alçada.
Canten els grills
des de les ombres càlides.

Records de nits blanques
de tots els estius,
en la fondària de l'aigua.

Silencis impossibles.

Pensaments

Seu a la taula d'escriure,
consulta el navegador
i espera que les idees arribin.
Però els pensaments decisius,
aquells que van fins al fons,
no es troben en el despatx
ni en les prestatgeries.
Els pensaments són brisa de mar,
refilada del rossinyol al migdia,
silenci salat del desert,
ràfega de llum que s'apaga
l'instant després
d'haver llampeguejat.

Pregària a les muntanyes de Tuixent

Quarts de vuit. Les vaques llepen el nou dia
sobre un matalàs d'herba i de gebre.
Dringadissa pacient de les esquelles,
melodia dolcíssima del silenci que estimo.
Un atapeït vel de pins negres i d'avets
custodia en secret la boira dels segles.
Remor d'aigua, sospir indolent
dels boscos mil·lenaris.
Els pardals feinegen sota la teulada.
Al fons de la vall, el ronc sobtat d'un tractor.
Dia rere dia, any rere any
porta bales d'herba fins al mur de pedra.
Un vedell fa un crit estrident, el gos borda.
Els nostres neguits s'alcen captius fins a les muntanyes
com ombres i llums de núvols.
No us espanteu boscos frondosos
en escoltar les nostres pregàries enceses,
són precés humils d'admiració,
però també són precés de ferides que sagnen
aquest matí intemporal de Divendres Sant.

Jornals

Molts jornals durs de l'hivern
ens han dut la terra encesa,
petites fulles que neixen:
les nostres paraules tendres.